

Victòria Camps, «Una vida entregada a l'art», pròleg a l'edició d'Arola Editors / TNC, 2017.

Les contradiccions i les paradoxes nodreixen tota l'obra d'Oscar Wilde. També la mentida, però no ens equivoquem: entesa com antirealisme. Estem en l'àmbit de la ficció on tot brolla de la imaginació. *La importància de ser Frank* és una paròdia extrema d'aquesta tendència que va fer del seu autor un dels homes més irreverents, anticonvencionals, sarcàstics i temuts de l'univers literari del seu temps. La seva va ser una literatura intempestiva, iconoclasta, lúdica. Com va escriure Jorge Luis Borges: «Oscar Wilde fue un *homo ludens*. Jugó con el teatro, *La importancia de llamarse Ernesto* o, como quiere Alfonso Reyes, *La importancia de ser severo*, es la única comedia del mundo que tiene el sabor del champagne».

Amant de l'art i exigent amb l'artista, va albirar la idea que al principi era l'art, tot capgirant la creença que la vida imita l'art per defensar exactament el contrari: «Per paradoxal que sembli [...] no és tan cert que la vida imita l'art com que l'art imita la vida». L'art és independent: imaginació, creació, ficció pura, s'alimenta des de dintre i s'expressa a si mateix. De tal manera que l'artista no ha de sortir del món artístic per aprendre el seu ofici, sinó explorar més i més les virtualitats de l'artifici que produeix. És per això que la mentida passa a ser un valor cabdal en la moral que guia l'artista, perquè «mentir, dir coses boniques i falses, aquest és el vertader objectiu de l'art». L'esplèndid assaig de Wilde sobre *La decadència de la mentida* va ple de frases com aquesta, totes de la màxima incorrecció política. Vegem-ne unes quantes sortides d'un ingeni inexhaurible i admirable: «En literatura ens agrada la distinció, l'encant, la bellesa i el poder imaginatiu. El relat dels fets i gestes de les classes baixes ens torba, ens fastigueja»; «Cap gran artista veu les coses tal com són en realitat. Si les veiés així deixaria de ser un artista». «Els únics personatges reals són els que no han existit mai; i si un novel·lista és tan mediocre com per prendre els seus herois directament de la vida, almenys, ha de dir que són creacions seves i no lloar-los com si fossin còpies».

Des del joc de paraules del títol, *The Importance of Being Ernest*, impossible de traduir-lo a qualsevol llengua sense espatllar-lo, tota l'obra transcorre al voltant d'una impostura feliç, ja que finalment deixa de ser-ho. Com passa en les millors «comèdies d'emboics», aquesta és summament hàbil en enredar i desenredar, sempre amb la intenció que el públic no deixi de somriure. L'impostor John s'adona al capdavall que ha fet el contrari del que volia: «s'ha passat tota la vida dient la veritat i només la veritat», sense saber-ho!

Trivialitzar el que és seriós i tractar el que és seriós amb trivialitat és l'objectiu que Wilde manté en el punt de mira. *La importància de ser Frank* és la representació perfecta d'aquesta

filosofia que es ratifica explícitament en el subtítol (sorprenentment desaparegut de la traducció catalana): *A trivial Comedy for Serious People*. Quines són les coses serioses que cal trivialitzar? Els costums, la moral burgesa, les convencions al voltant del matrimoni i les diferències de classe tan arrelades en la societat anglesa vuitcentista, victoriana, on cadascú sabia quin era el seu lloc al món, els rics menjaven sandvitxos de cogombre i els pobres pastís de ronyons. La sàtira independent i lliure de Wilde carrega contra les formalitats d'una burgesia que detesta. Sabia que per formar part d'una classe social no era suficient tenir propietats; calia aprendre a fingir, comprometre's i conformar-se amb la manera de ser establerta. Jugar a ser John o Frank, *bunburying*, la paraula inventada per Algernon per fer veure que és una altra persona, l'atractiu de viure una doble vida, li serveixen per dir, lluny de tota solemnitat i transcendència, que en el món de l'art qui compta és el creador, que no hi ha culpa ni pecat, que la frivolitat és la norma, que l'estil importa més que la sinceritat. *Manners before morals*, li diu Lady Erylne a Mr. Windermere: sobretot no perdem les formes!

Wilde va experimentar en carn pròpia tota la crueltat de la moral burgesa. S'ha dit que amb *La importància de ser Frank* va riure per última vegada. Tres mesos després de l'estrena, el 25 de maig de 1895, va ser declarat culpable per *gross indecency*, segons la legislació de l'època. Va ser condemnat a dos anys de presó i a treballs forçats, que va complir íntegrament. La condemna va marcar el fi de la seva popularitat artística. L'èxit d'aquesta darrera obra havia estat aclaparador. Com va reconèixer Lord Alfred Douglas, el pare del qual va promoure tota l'acusació contra Wilde, «*La importància de ser Frank* va donar més diners i més glòria a Wilde que cap altra de les seves obres».

Ha dit Italo Calvino que els clàssics són autors que es rellegeixen, i que en cada lectura ens sorprenen amb quelcom inesperat i inèdit. Wilde està considerat el promotor de la comèdia moderna que acaba amb els melodrames vulgars que omplien els teatres britànics. El que fa de Wilde un clàssic, però, és que el seu teatre no ha perdut l'aroma de modernitat. Els temps i les societats canvien, la hipocresia d'avui no és la de la burgesia vuitcentista, ni tan sols sabem si encara som burgesos. Però el cinisme i la singularitat que presenten els personatges de Wilde serveixen igualment per trivialitzar i ridiculitzar les convencions actuals.

En un article sobre els llibres que no s'han de llegir mai, Wilde es refereix a tota l'obra de John Stuart Mill. Però n'exceptua un: l'assaig sobre la llibertat. Efectivament, es tracta del text filosòfic més clar, concís i brillant que s'ha escrit mai sobre la llibertat individual. Cal saber distingir –afirma Mill– entre una llibertat autèntica i la llibertat, per dir-ho així, submissa. L'home autènticament lliure és el que es governa a si mateix, no el que es deixa governar per les modes, els prejudicis, el que toca fer o està ben vist. Oscar Wilde no es va apartar mai

d'aquesta norma. I ho va pagar amb la llibertat. Una més de les paradoxes del món lliure, com ho reconeix en una altra de les seves frases memorables: «La societat no perdona ni al somniador ni al geni».

En el fons, la lluita de Wilde contra els pressupòsits victorians era un intent de rebutjar qualsevol actitud que es fonamentés en l'odi i no en l'amor. La figura de Crist, com la doctrina de Plató, va ser una de les seves referències més preuades. Veia una connexió entre la veritable vida de Crist i la de l'artista. Probablement, l'afirmació de la individualitat manifestada en forma de rebel·lia contra les convencions i l'autoritat moral establerta. Rebel·lia que va saber reforçar amb el dandisme i una sexualitat ambigua. Com ell mateix manifestà en l'amarg *De Profundis*, escrit a la presó, la societat mai li va perdonar ni les extravagàncies ni l'individualisme: «La societat, tal com l'hem constituïda, no té lloc per a mi, no té res per oferir-me».